

Reactie op wetsvoorstel Wmcz

Inleiding

De wijzigingsvoorstellen m.b.t. de huidige Wmcz vormen een stapje in de goede richting, maar de omgeving (cliënt/verwant) vraagt om een sprong.

Door samenvoeging van kleinere, vaak minder geëquipeerde instellingen zijn (middel)grote instellingen ontstaan. Gevolg daarvan is o.a. dat veel van deze instellingen bewust of onbewust de 'macht' naar zich toe hebben getrokken. De focus is komen te liggen op continuïteit en groei ervan. De menselijke maat is uit het oog verloren. Niet de cliënt, maar de instelling staat centraal. Het is de 'systeemwereld' die de 'leefwereld' is gaan overheersen. En voor een op de toekomst gericht, innovatief beleid moet die situatie - gelet ook op de in opkomst zijnde participatiemaatschappij, waarbij terecht meer verlangd wordt van de omgeving van de cliënt - juist (weer) worden omgedraaid. Zorgen dat..., maar dan vanuit het perspectief en het gezag van de cliënt en met inspraak (alleen al als tegenprestatie) van de mantelzorger. Alleen daardoor wordt de positie van de cliënt structureel verbeterd en worden de verhoudingen binnen het veld weer genormaliseerd, met een kostenbesparing als bonus (10-20% berekende prof. Jan Jonker).

Iedereen weet en zegt dit, maar er wordt niet naar gehandeld. Hierbij speelt o.a. een belangrijke rol dat de meeste instellingen de juridische structuur van een stichting hebben en stichtingen zijn in juridische zin autonoom. Het volledige gezag ligt bij het bestuur dat bij coöptatie wordt benoemd. Dat laat weinig ruimte voor reflectie of toetsing. In die situatie is medezeggenschap een moeizaam proces. Het invoeren/verbeteren van vormen van medezeggenschap begint dan ook met het zoeken naar een meer democratische rechtsvorm. Dan komt er structureel een beter evenwicht in de positie van cliënt/verwant versus instelling, noodzakelijk voor een duurzaam, op de toekomst gericht beleid.

Enkele algemene opmerkingen

- In de Toelichting op het wetsvoorstel en ook in de brief aan de Tweede Kamer van staatssecretaris van Rijn dd. 1 juli 2016 worden waardevolle intenties uitgesproken voor een verbetering van de positie van de cliënt. In deze wat warrige wet is daarvan nog maar weinig terug te vinden. Veel verbeteringen van medezeggenschap worden weer ontkracht door toevoegingen als 'mits de redelijkheid' of 'mits zwaarwegende bedrijfsorganisatorische redenen' niet in het gedrang komen (eerst de instelling dan de cliënt). Als 'stakeholder' heeft de cliënt recht op medezeggenschap met inhoud.
- De beroepsmogelijkheid van de cliënt is - terecht - één van de kernpunten van de nieuwe wet. De mogelijkheden die de cliënt in dit verband worden geboden zijn echter zeer beperkt en zijn niet in balans met de beroepsmogelijkheden van de instelling. Daarmee blijft alles te veel bij het oude. Zie voorts het commentaar bij artikel 12.
- In de caresector is de cliënt bijna ten principale niet of niet voldoende in staat om op een adequate wijze van zijn recht op instemming/medezeggenschap/advies gebruik te maken. Dat betekent dat de wet zo moet zijn ingericht dat vertegenwoordigers de rol van de cliënt kunnen overnemen c.q. in zijn plaats kunnen treden. Dat betekent o.a. dat er naast cliëntenraden ook vertegenwoordigersraden moeten kunnen bestaan met tenminste gelijke rechten en plichten als de cliëntenraden. Maar vertegenwoordigers(raden) worden niet genoemd in de wet. Dat geeft onduidelijkheid omtrent de juridische positie van de vertegenwoordiger in het kader van instemming/medezeggenschap/advies. Het voortdueren van die situatie is ongewenst.
- In geval sprake is van een gelaagdheid in het vertegenwoordigend overleg - hetgeen vooral bij de grotere instellingen aan de orde is - zal alleen al voor voldoende draagvlak ook de basis bij de besluitvorming betrokken moeten worden. In de wet en zeker ook in de medezeggenschapsregeling zullen hiertoe bepalingen moeten worden opgenomen. Bij

belangrijke besluiten door de centrale cliëntenraad dienen eerst de onderliggende raden te worden geconsulteerd alvorens de centrale raad de door het bestuur gevraagde instemming kan verlenen. Het Verwey-Jonker Instituut spreekt in dit verband van ‘het risico dat de cliëntenraden ingekapseld raken in de systeemwereld van het bestuur en zich onvoldoende kritisch opstellen’. (Medezeggenschap op maat, 2015)

- Ook in het nieuwe wetsvoorstel is het de verantwoordelijkheid van de instelling om ervoor te zorgen dat er een cliëntenraad is. Dat moet zo blijven, maar dit mag er niet toe leiden dat de instelling ook bepaalt hoe het vertegenwoordigend overleg zal zijn ingericht. Het bepalen van de omvang van de respectieve raden, de onderlinge communicatie en de vormgeving van het getrapte overleg zal de verantwoordelijkheid van de cliëntenraden zelf moeten zijn. Dat is ook van belang voor de legitimiteit van de centrale cliëntenraad.
- Gelet op het belang ervan dient van de medezeggenschapsregeling door de wetgever een tamelijk gedetailleerd minimum-model te worden gemaakt dat leidend is bij de opstelling van een dergelijke regeling binnen de instelling.
- De wet houdt geen rekening met het feit dat WMO- en WLZ-werkgebieden in de praktijk elkaar kunnen overlappen (langdurige thuiszorg, ambulante zorg in dagcentra, etc.).

Enkele opmerkingen per artikel

- **Artikel 1:** Hier zal de vertegenwoordiger moeten worden opgevoerd als naast de cliënt bestaand en hem/haar vertegenwoordigend... In dat geval: lees voor client tevens vertegenwoordiger en voor cliëntenraad vertegenwoordigersraad. Aan deze lijst van definities ook de begrippen ‘cliëntenraad’, ‘instemming’, ‘medezeggenschap’ en ‘advies’ toevoegen met goede definities hier of elders in de wet. Nu te vaag of niet omschreven en dus niet begrepen.
- **Artikel 2:** Hier wordt de vertegenwoordiger opgevoerd die in artikel 1 is vergeten.
- **Artikel 3 lid 2:** Deze bepaling moet ook onderdeel zijn van de medezeggenschapsregeling. (Anders slaat ‘tevens’ in lid 3 nergens op.) Overigens zou in de wet geregeld moeten worden dat de instelling verantwoordelijk is voor het bestaan van een cliëntenraad, maar dat de cliëntenraad zelf verantwoordelijk is voor de inrichting van het vertegenwoordigend overleg. Het aantal leden zo nodig koppelen aan een objectieve maat.
- **Artikel 3 lid 3:** Wat wordt bedoeld met ‘...wordt betrokken bij...’? En wat betekent dit in het kader van ‘instemming’, ‘medezeggenschap’ en/of advies? Waarom hier een limitatieve opsomming van punten die ook weer in artikel 7 lid 1 aan de orde komen.
- **Artikel 3 lid 4:** Wordt in de eerste zin met ‘instellingen’ locaties bedoeld? In dat geval de laatste zin als volgt aanvullen: ‘...aangewezen is te achten *vanwege de beperkte schaal. Zie voorts artikel 4.*
- **Artikel 3 lid 5:** Een centrale cliëntenraad is *ook* een cliëntenraad in de zin van....
- **Artikel 3:** Toevoegen dat de medezeggenschapsregeling en eventuele aanpassingen daarvan de instemming behoeft van de cliëntenraden in alle geledingen. Doorverwijzen naar artikel 8
- **Artikel 5 lid 2:** Hier zal toch moeten worden aangegeven wat het bestuur met dit ongevraagde advies moet doen. Zo is deze bepaling van weinig waarde.
- **Artikel 6 lid 2:** ‘...ondersteuning, (*juridische*) adviezen en het voorleggen...

- **Artikel 6 lid 5:** Bedoeld zal worden dat de zorgaanbieder de cliëntenraad schadeloos zal stellen voor eventuele veroordelingen in proceskosten, ook in gedingen met diezelfde zorgaanbieder.
- **Artikel 7 lid 1:** Veel van deze punten - in ieder geval a t/m e - zouden in artikel 8 lid 1 moeten worden ondergebracht. Van cruciaal belang voor de cliënt.
- **Artikel 7 lid 1:** *Tenzij in de medezeggenschapregeling anders is bepaald , stelt de zorgaanbieder...* vervangen door: *De zorgaanbieder stelt...*
- **Artikel 7 lid 1 i:** ... langdurig verblijven, *onverlet of deze benoeming een interne overplaatsing betreft.*
- **Artikel 8 lid 1:** *Tenzij in de medezeggenschapregeling anders is bepaald, behoeft de zorgaanbieder...* vervangen door: *De zorgaanbieder behoeft...*
- **Artikel 8 lid 1:** ... *voorgenomen besluit dat...* vervangen door: *...voorgenomen besluit en alle wijzigingen daarop ...*
- **Artikel 8 lid 1:** Het hier opgevoerde begrip instemming wordt niet begrepen zonder een definitie hier of in artikel 1 op te nemen. Ook toevoegen dat instemming of niet-instemming altijd schriftelijk dient te geschieden.
- **Artikel 8 lid 5a-b:** ‘onredelijk’ is een vaag en rekbaar begrip en 5b geeft weer de makkelijke escape. Zonder beroepsmogelijkheid tegen de toestemming stelt dit deel van het artikel weinig voor. Een werkelijke verbetering zou zijn als de hele zin *Die commissie geeft... redenen.* (dus heel a. en b.) wordt weggelaten en de uitspraak van de commissie *niet bindend* is, met toevoeging van de mogelijkheid om in beroep te gaan bij de kantonrechter tegen de uitspraak van de commissie.
- **Artikel 8 lid 6:** Aanpassen aan consequenties van opmerking bij lid 5.
- **Artikel 8 lid 6:** ...hem zijn besluit *schriftelijk* heeft meegedeeld ...
- **Artikel 8 lid 8:** ... van een representatief te achten organisatie van cliënten *of diens vertegenwoordigers.*
- **Artikel 10 lid 2:** ...gevoerd, *inclusief de financiële consequenties daarvan (jaarverslag, begroting)*
- **Artikel 11:** Heeft een stichting altijd een bepaling in de statuten die bepaalt dat cliënten invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van het bestuur? Zou in ieder geval moeten: bindende voordracht voor één bestuurder. Bedenk wel dat het bestuur van de stichting iets anders kan zijn dan het bestuur van de instelling. Er is de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur/directie, soms samen zitting hebbend in het stichtingsbestuur. In deze wet lopen deze begrippen nogal door elkaar heen. De cliëntenraad doet een bindende voordracht voor een lid van de RvT en niet voor een lid van de RvB/directie. In wet/medezeggenschapregeling vastleggen dat deze persoon rechtstreeks door de cliëntenraad mag worden benaderd en andersom.
- **Artikel 12 lid 1:** ... waarvan een lid door hem wordt *aangewezen zijnde geen bij de instelling werkzame of anderszins betrokken persoon ...*,
- **Artikel 12 lid 1:** ... of door cliëntenraden *kan worden aangewezen* veranderen in ...of door cliëntenraden *wordt* aangewezen.
- **Artikel 12 lid 1:** ...of wijst *in geval van het ontbreken van een cliëntenraad* een door een of meer... aan.

- **Artikel 12 lid 2:** ... heeft tot taak te bemiddelen en zo nodig een uitspraak te doen.
- **Artikel 12 lid 4:** Tekst aanpassen. Hier melding maken van de mogelijkheid dat de cliëntenraad in beroep kan gaan bij de kantonrechter tegen een (voorstel is: niet bindende) uitspraak van de commissie. In artikel 12 lid 4 staat in feite dat alleen de instelling effectief beroep kan aantekenen bij de kantonrechter. Want als de vertrouwenscommissie (vc) een besluit neemt waardoor de cliëntenraad (cr) in het ongelijk wordt gesteld (bestreden bestuursbesluit mag worden uitgevoerd), zal de instelling dit besluit van de vc uitvoeren en is er geen mogelijkheid voor de cr om in beroep te gaan, terwijl de cr toch tegen dit besluit is. Als de vc de cr in het gelijk stelt (bestreden bestuursbesluit mag niet worden uitgevoerd) en de instelling legt het besluit van de vc naast zich neer, kan de cr in beroep gaan, maar dan gaat in feite ook de instelling in beroep. Door de vertrouwenscommissie louter de rol van mediator te geven om een rechtsgang zoveel mogelijk te voorkomen en door partijen een gelijke beroepsmogelijkheid te geven is alles opgelost en krijgt medezeggenschap voor de cliënt echt vorm.
- **Artikel 12 lid 6:** Kort aangeven wat hiermee wordt bedoeld.
- **Artikel 15 lid 3:** ...op grond van artikel 3, eerste lid. *De instelling zorgt ervoor dat binnen twaalf maanden na het tijdstip van inwerkingtreding van de onderhavige wet de organisatie en de inrichting van de cliëntenraad of cliëntenraden voldoen aan de in deze wet en in de medezeggenschapsregeling gestelde eisen. ...*

Familieraad Philadelphia Zeewolde, Cluster Intensief
Harry Luykx
(11/11/2016)
h.luykx@hotmail.com